

her mener jeg, at en Solsortredekasse vilde gøre Fyldest som Tiltrækningsmiddel. Den har ingen Opgave som f. Eks. Mejskasserne at udføre, disse afhjælper jo i høj Grad den Mangel paa egnede Redesteder, som det moderne Forstvæsen har skabt ved at udrydde hule Træer. Paa Billedet ser man to Kasser, en beboet og en tom Kasse, som tydeligt viser, hvorledes denne er forfærdiget. I den beboede Kasse ser man, hvorledes Solsorten har bygget sin Rede inden i Kassen; som en Kuriositet kan anføres, at Solsorten i dette Tilfælde har foret Kassen med et stort Stykke Cellophan, som stikker frem ved Redekanten.

Redekassen kan laves af en ca. 1 cm tyk, rund Træbund, der er ca. 21 cm i Diameter. Paa Undersiden fastslaaes et Kryds paa 3 ikke for tynde Kviste, der skal rage udenfor til begge Sider. Disse frie Ender ombøjes og herpaa flettes saa med lange Kviste en Kant ca. $2\frac{1}{2}$ cm høj. Til at lette Flettearbejdet kan man hist og her fæstne Kvistene med fine Søm, dog maa alle Sømspidser ombøjes. Som Flettemateriale vil jeg anbefale Pilekviste. Redekassen sættes ind i en Hæk og maa sættes solidt fast i en Grengaffel ca. mandshøjt; selv har jeg haft beboede Kasser siddende i Bøg, Liguster og Mirabel. Kassen skal være tom, og gamle Reder maa absolut fjernes. Nu forventer jeg, at andre vil forsøge med Solsortredekasser og faa deres Brugbarhed fastslaaet yderligere, ligesom jo en Meddelelse, om at Sangdroslen ogsaa kan bruge Kassen, vil være af stor Interesse; hidtil har jeg kun set Solsorten bygge i Kassen.

Nogle Iagttagelser over Grønbenet Rørhøne (*Gallinula c. chloropus*) i Yngletiden.

Af VAGN HOLSTEIN.

I Somrene 1934 og 35 — navnlig i den sidste — helligede jeg en Del af min Fritid til Studie af Grønbenet Rørhønes Ynglebiologi, og selv om jeg langt fra naaede at faa klarlagt alle Detaillier, var de Resultater, jeg naaede, dog saa interessante, at jeg finder Anledning til at publicere dem, dels fordi dette Emne kun findes sparsomt omtalt i den danske orni-

thologiske Litteratur, dels for at yde andre, som maatte sysle med Spørgsmaalet, et Sammenligningsmateriale.

Iagttagelserne blev foretaget fra et Fotografiskjul, som blev opstillet i 2—3 Meters Afstand fra Rederne i tre forskellige Mergelgrave (A, B og C), som hver husede sit Par Rørhøns.

Naar jeg opholdt mig i Skjulet — til hvilket jeg altid blev fulgt af en Medhjælper, for at Rørhønsene kunde se, at et Menneske atter forlod Stedet — førte jeg Bog over alt, hvad der tildrog sig, og det er disse Notater, som jeg i kronologisk Orden gengiver i det følgende, saaledes som de blev indført i min Dagbog efter hvert Besøg. Jeg har foretrukket denne Fremstillingsmaade, da den efter min Mening giver det friskeste Billede af Rørhønsenes Liv, saaledes som det i Yngletiden udfolder sig i Tusinder af Mergelgrave og Vandhuller Landet over.

Iagttagelser ved Grav A i 1934.

⁵/₄. Endnu ingen Rørhøns i Graven. — ¹⁴/₄. Et Par havde indfundet sig, men endnu fandtes intet Tilløb til Redebygning. — ⁴/₅. I den visne Dunhammerbræmme fra forrige Aar fandtes nu en Rede med 9 Æg. Det første af disse Æg maa være lagt senest den 26. April.

¹⁹/₅. Sad i mit Skjul fra Kl. 13 til Kl. 17. Den ene Fugl laa paa Reden, da jeg kom, men da den saa mig, smuttede den af, lettede og fløj hen til Gravens modsatte Ende. Det var første Gang, jeg overraskede en Fugl af dette Par paa Reden. Tidligere — ved korte Besøg efter den 4. Maj — naar jeg kom til Graven, var Rugefuglen altid forsvundet, og hver Gang viste det sig, at den sad neddykket i Vandet i Redens umiddelbare Nærhed, og først, naar den med et Plask som en slaaende Gedde dykkede bort, røbede den sin Tilstedeværelse.

Den Dag lykkedes det mig ikke at fotografere nogen af Fuglene, da de ikke turde gaa paa Reden, medens jeg sad i Skjulet¹, men til Gengæld blev jeg Vidne til deres Parring, hvilket viste, at Rørhønsene parrer sig for næste Kuld, inden Æggene i det første Kuld er udruget.

Indledningen til og Fuldbyrnelsen af Parringen forløb saa-

¹) Senere opdagede jeg, at en fejl Konstruktion af Skjulet var Aarsagen til Fuglenes Ængstelse.

ledes: Hunnen svømmede omkring i en lille Vig med lav, ubevokset Bred, medens Hannen opholdt sig midt ude i Graven ret langt fra hende; men pludselig fik han travlt og svømmede med fuld Fart hen mod Hunnen, som imidlertid gik op paa den flade Bred, hvor hun indtog sin Parringsstilling, som er følgende: Forkroppen holdes højt og Bagkroppen lavt, ved at Fuglen bøjer Benene i Hæleleddet, hvorved Kroplinien fra for til agter kommer til at skraane kraftigt nedad, og samtidig bøjes Halsen stærkt, saa at Næbbet peger næsten lodret mod Jorden. I denne Stilling afventede Hunnen Hannens Komme. Han gik paa Land, nærmede sig Hunnen bagfra, traadte op paa hende, strakte i samme Øjeblik Vingerne lodret i Vejret og flagrede lidt med dem, idet Parringen fandt Sted, hvilket kun varede nogle faa Sekunder, hvorefter han hoppede ned paa Jorden ved Siden af Hunnen. Efter Parringen blev Hunnen madet et Par Gange af Hannen, hvorpaa de begge gik i Vandet og svømmede til hver sin Side.

Der forløb nu en rum Tid, i hvilken begge Fuglene var travlt optagne af at søge Føde; men da Hannen herunder en Gang kom ind i Vigen ud for Parringspladsen, svømmede Hunnen hurtigt derover, gik paa Land og indtog flere Gange sin Parringsstilling, uden at Hannen dog lod sig overtale til at gentage Parringen. Hun gik saa atter i Vandet, næbbedes lidt med sin Mage og svømmede derpaa bort til Gravens modsatte Ende, hvor hun genoptog sin Søgen efter Føde.

Vil Rørhønsene have fat i et Fødeemne, som sidder oppe paa et Blad eller en Stængel af Dunhammer eller Tagrør, »rider« de Planten ned, idet de svømmer mod denne og aabenbart med Fødderne faar Stængelen til at lægge sig hen ad Vandet, saa de kan faa fat i den attraaede Genstand.

²³/₅. Kl. 13 indeholdt Reden 7 tørre Unger og 1 spraaet Æg, medens det 9. Æg var forsvundet. Ungerne forlod straks Reden, da jeg kom, og blev af de gamle lokket bort. I de to Timer jeg sad i Skjulet, vendte de ikke tilbage. Senere iagttog jeg ikke dette Par.

Iagttagelser ved Grav B i 1935.

⁹/₅. I en Dunhammerbevoksning ca. 3 m fra Land fandtes en Rede med 10 Æg. Satte mit Skjul op ved Reden.

¹³/₅. Sad i Skjulet fra Kl. 9³⁰ til Kl. 12³⁰. Et Øjeblik efter, at min Ledsager havde fjernet sig, kom — ca. 9⁴⁰ — Hunnen svømmende og gik uden at vise Tegn paa Frygt op paa Reden. Inden hun lagde sig over Æggene, strøg hun omhyggeligt Vandet af Bryst og Kropsider med sit Næb ved at foretage ormende Bevægelser med Halsen. Da hun var faldet til Ro, tog jeg et Billede af hende, og straks forlod hun Reden, da hun hørte Apparatets Snurren; dog varede det kun faa Minutter, inden hun vendte tilbage, men nu var hun blevet lidt urolig, hvilket markeredes ved, at hun i nogen Tid blev ved at gentage et kort, noget hæst: yck, yck, yck, samtidig med, at hun laa og vippede med Halen.

Lidt efter kom Hannen frem fra sit Skjul mellem Rørene og gik straks i Gang med at bringe Redemateriale til Hunnen. Med sit Næb rev han tørre Dunhammerblade løs og svømmede med dem i Næbbet hen til Reden, hvor han lagde til og strakte sit Hoved op over Redekanten, saa at Hunnen, medens hun laa ned, kunde naa at gribe de bragte Blade, som hun anbragte paa Reden. I lang Tid havde Hannen meget travlt og afleverede Gang paa Gang Materiale til Hunnen. Ofte hentede han sit Dunhammerblad langvejs fra, saa han maatte svømme over hele Graven med Bladet, skønt der var fuldt op af Dunhammerplanter i Redens umiddelbare Nærhed. Hunnen laa stadig og skreg: yck, yck, yck, hvorimod Hannen var tavs hele Tiden.

Kl. 10³⁰ forlod Hunnen frivillig Reden, og lidt efter indfandt Hannen sig og gik op paa denne, hvor han havde travlt med at vende Æg, inden han lagde sig til at ruge. Først havde han dog strøget Vandet af sig paa samme Maade, som Hunnen gjorde. Ogsaa han laa og skreg paa Reden; men hans Stemme var kendelig dybere end Hunnens, og hans Skrig kan nærmest gengives ved: øck, øck, øck. — Nu gav Hunnen sig til at bringe Hannen Redemateriale; men hun var ikke nær saa flittig som han, og holdt snart op. — Hannen rugede til Kl. 11¹⁰, da han forlod Reden, hvorefter Hunnen kom og overtog Bestillingen. Efter Afløsningen fortsatte Hannen at bringe Redemateriale; men i denne Periode var det ikke saa meget Dunhammerblade, som tynde Græsstraa, der blev anvendt til Udforing af Redeskaalen, han bragte. Naar han kom med

3—4—5 Stykker korte Straa i Næbbet, blev han hver Gang liggende lidt ved Reden. De første Straa tog Hunnen da direkte fra hans Næb, medens han ved et Kast med Hovedet smed Resten op paa Redekanten, hvorfra Hunnen saa tog dem og anbragte dem under sig. — En enkelt Gang kom Hannen ogsaa med Føde til Hunnen.

Efter en Stunds Forløb indstillede Hannen sin Virksomhed, og Ro og Stilhed sænkede sig over Graven. Hunnen blev tavs og laa stille over Æggene. Dog rejste hun sig flere Gange op og havde travlt med at vende Æggene, hvilket skete ved, at hun stak sit Næb dybt ned i Reden og gav nogle forsvarlige Nik med Hovedet, saa hele Reden rystede, og Æggene raslede rundt mellem hinanden.

Der faldt i Løbet af Formiddagen flere Hagl- og Regnbyger, saa Vandet perlede paa Hunnens Ryg; men naar det atter blev Tørvejr, drak hun Draaberne af Ryg og Vinger. — Enkelte Gange udstødte Hannen sit korte Skrig: pjorrl, og undertiden svarede Hunnen ham; men ogsaa dette Skrig er forskelligt hos de to Mager. Hunnens er højere og finere i Tonen, og kan gengives ved: pjyrrl.

Hunnen blev liggende paa Reden, til min Medhjælper kom og hentede mig Kl. 12³⁰, og havde saaledes ruget i ca. 130 Minutter, medens Hannens Rugetid havde indskrænket sig til kun ca. 40 Minutter.

Iagttagelser ved Grav C i 1935.

⁹/₅. Fandt mellem Tagrør en Rede, som indeholdt 8 Æg. — ¹¹/₅. Satte mit Skjul op ved Reden. — ¹⁸/₅. Sad fra Kl. 13 til Kl. 17 i mit Skjul. Da jeg kom, viste det sig, at Reden indeholdt 4 tørre Unger og 4 Æg.

Det varede ikke længe, efter at min Medhjælper havde forladt mig, førend Hunnen kom til Reden, og som sædvanlig, naar Rørhønsene gaar paa Reden, strøg hun omhyggeligt Vandet af sig med Næbbet, inden hun lagde sig over Æg og Unger. Hun skrukkede hele Tiden med en dyb, men lavmælet Skrukkelyd: gvulp, gvulp, aabenbart en Lyd, som kun anvendes, naar Ungerne er kommet frem.

En lille Tid laa hun og spejdede uroligt til alle Sider; men snart blev hun optaget af sine Moderpligter. Til en Begyn-

delse var det navnlig Æggene under hende, som paatvang sig hendes Opmærksomhed. Ofte stak hun Hovedet helt ind under sig, og naar hun saa kom frem med det igen, kunde jeg se, at hun sank et eller andet. Hvad dette var, kunde jeg længe ikke blive klog paa, men til Slut fiskede hun den ene Halvdelen af en Æggeskal frem fra Redens Dyb, og den gav hun sig til at »tygge« paa og brække Stykker af, som hun aad, og saa var jeg klar over, at det ogsaa tidligere var Skalstykker, hun havde ædt. Til Slut slugte hun hele den sammentrykte Skal i en Mundfuld; men det voldte hende stort Besvær at faa denne store Bid ned.

Under alt dette var Ungerne, som aabenbart følte Sult, meget urolige. Stadig kom de frem og forsøgte ved at springe i Vejret at faa Tag i Moderens Næb; men saa længe hun var optaget af Æggeskallen, interesserede hun sig ikke for andet, og først da denne langvarige og besværlige Proces var tilendebragt, helligede hun sig Omsorgen for de mere og mere sultne Unger. Liggende ned spejdede hun efter Smaakryb paa Redens udvendige Side og paa de omkringvoksende Tagrør, og en enkelt Gang rejste hun sig op i sin fulde Højde for at fange et Kræ, som hun havde faaet Øje paa oppe paa et Blad. De Smaadyr, som hun saaledes fangede, fik Ungerne, men det forslog ikke meget, saa de blev stadig mere paagaende jo længere Tid, der gik. Endelig, Kl. 15³⁰, forlod Hunnen Reden og svømmede omkring i Nærheden for at søge Føde til sig selv, og samtidig indfandt Hannen sig og gav sig straks til at made Ungerne. Dette foregik paa den Maade, at han lagde til ved Reden og strakte sit Næb op mod Ungerne, som var krøbet helt op paa Redekanten, hvorfra de tog de Smaadyr, som Hannen bragte i den yderste Spids af sit Næb. Ogsaa han skrukkede hele Tiden som Hunnen, men hans Stemme var noget dybere og grovere.

Da Hunnen havde forladt Reden, saa jeg, at den 5te Unge var kommet frem, den hvis Skal hun havde ædt; men endnu var den vaad og hjælpeløs. De andre Unger var derimod meget kry. Under Hannens Fodring faldt(?) en af dem i Vandet. Den svømmede nok saa stolt omkring og blev flere Gange madet af Hannen, hvorpaa den selv arbejdede sig op paa Reden igen. Herunder havde den god Nytte af sine veludvik-

lede Tommelfingre paa Vingerne. Den brugte bogstavelig talt baade »Hænder« og Fødder, da den arbejdede sig op paa Reden, som hele Vejen rundt faldt lodret af mod Vandet. Denne Hændelse gav mig en utvetydig Forklaring paa, hvorfor disse Unger har en saa veludviklet Vingetommel i deres første Levetid. Uden den kunde de ikke ved egen Hjælp komme fra Vandet op paa de ofte høje Reder med lodret Yderside.

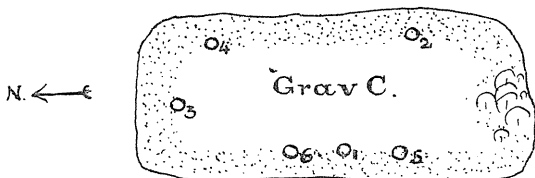
Om Hunnen tog Del i Ungernes Fodring, kunde jeg ikke rigtig blive klar over, da det mellem de tætte Rør var vanskeligt at skelne de to Mager fra hinanden; men jeg er mest tilbøjelig til at mene, at Hannen var ene om Arbejdet, og at Hunnen havde nok at gøre med at sørge for sig selv.

Kl. 15⁵⁰, altsaa efter 20 Minutters Forløb, kom Hunnen atter til Reden og lagde sig til at ruge. Samtidig forsvandt Hannen, og i den følgende Tid hverken saa eller hørte jeg noget til ham.

Ungerne var nu blevet mætte og holdt sig i Ro under Moderen, som laa og dasede, ofte med lukkede Øjne, for hvilke den hvide Blinkhinde skød sig op under fra. Undertiden gabede hun, saa jeg kunde se hendes Tunge, der er rød og gul, som hendes Næb. — Men længe varede Roen ikke. Snart begyndte Ungerne atter at komme frem og kræve Føde. En Tid ignorerede Hunnen deres Krav, og nøjedes med af og til at pille dem blidt med Næbbet i deres skaldede Isse; men i det lange Løb hjalp dette ikke, og Kl. 16¹⁰ forlod hun atter Reden, og straks indfandt Hannen sig. Til en Begyndelse svømmede han uroligt frem og tilbage uden for Reden, medens han stadig skrukkede. Han var ikke helt dristig; men om det var Fotografiskjulet, der skræmte ham, eller om Aarsagen var en anden, kunde jeg ikke afgøre. Flere Gange gjorde han Tilløb til at gaa paa Reden, men hver Gang fortrød han det i sidste Øjeblik. Omsider overvandt han dog sin Angst og kom op paa Reden, hvor han efter at have strøget Vandet af sig, beredte sig paa at sætte sig over Ungerne; men da han omtrent havde faaet sig lagt, forlod han atter Reden, og derpaa begyndte baade han og Hunnen at made Ungerne. Naar de gamle mader Ungerne, kan man som Regel ikke se, at de har noget i Næbbet; men enkelte Gange saa jeg dem dog komme med Fødemner, som var saa store, at flere Unger efter Tur kunde æde

af dem. Ogsaa denne Gang varede Ungernes Fodring ca. 20 Minutter, indtil Kl. 16³⁰, da Hunnen gik paa Reden. Der faldt nu Ro over Familien, hvilket vedvarede indtil jeg blev afhentet Kl. 17.

Denne Dag hørtes Rørhønsenes sædvanlige øck (Hannen) og yck (Hunnen) næsten ikke, og deres høje Skrig: pjoerrl eller pjoerrl overhovedet ikke. Kun deres Skrukken, som ikke kan høres, undtagen man er meget nær ved Reden, lød næsten hele Tiden, baade naar Hunnen laa paa Reden, og naar hun og Hannen madede Ungerne. Denne Skrukkelyd udstødes med helt tillukket Næb, og man kan se Strubefjerene bevæge sig og »staa paa Ende«, naar den lyder.

1. Ynglerede for første Kuld. 4. Ynglerede for andet Kuld. 6. Ynglerede for tredje Kuld. 2 og 5. Færdigbyggede Hvilereeder. 3. Ufuldendt Hvilereede.

¹⁹/₅. Sad i Skjulet fra Kl. 13 til Kl. 17. Da jeg kom, laa der kun 2 Æg i Reden, hvilket med andre Ord vil sige, at der var blevet klækket endnu en Unge, siden jeg forlod Stedet den 18. Kl. 17. — Efter at jeg var blevet installeret, varede det længe, inden jeg saa noget til Rørhønsene. Til en Begyndelse kunde jeg til venstre for Skjulet høre Ungerne pippe og en af de gamle skrukke, men se dem, kunde jeg ikke. Først efter omtrent en Times Forløb kom Hannen svømmende hen i Redens Nærhed. Han var ængstelig og tog flere Gange ligesom Tilløb, førend han Kl. 13⁵⁰ vovede sig op paa Reden. Han skrukkede hele Tiden med denne lavmælede Skrukkelyd, som jeg tidligere har gengivet ved: gvulp, gvulp; men maaske den bedste Betegnelse for Lyden er at sammenligne den med den Grynten, som en lille Pattegris udstøder, naar den løber vildfarende omkring. — Hannen var meget urolig, og efter et Øjebliks Forløb gik han atter i Vandet, men vendte efter 5 Minutter tilbage, dog uden at hans Ængstelse havde forladt ham. Da jeg tog et Billede af ham, blev han saa forskrækket,

at han fløj fra Reden midt ud i Graven, og her laa han og skreg sit Forskrækkelseskrig, som kan gengives ved et haardt: schnærp. — Efter dette kom han ikke mere til Reden, selv om han senere flere Gange var i dens Nærhed. I den følgende Tid svømmede han omkring i Graven og søgte Føde, og under denne Beskæftigelse saa jeg ham to Gange svømme over i Rørbræmmen ved Gravens modsatte Bred, hvor han krøb op paa en lille Samling Rør (0_2), og her stod han og slog med Fødderne paa Rørdyngen, saa det klaskede saa højt, som naar man slaar Hænderne sammen. Jeg bemærkede ogsaa, at han med Næbbet samlede Rørstumper sammen og anbragte dem oven paa Dyngen. Straks var jeg ikke klar over, hvad hele denne Manøvre skulde betyde, men inden jeg gik hjem, undersøgte jeg Sagen og fandt da, at Hannen var ved at bygge en ny Rede paa det paagældende Sted. Hans »Poteklask« var aabenbart det Middel, hvorved Redematerialet blev trykket sammen.

Medens Hannen var optaget af at bygge paa den nye Rede, opholdt Hunnen og Ungerne sig stadig til venstre for mit Skjul, uden at jeg dog saa ret meget til dem; men Kl. 15 begyndte Ungen i et af de Æg, som laa tilbage i Reden, at pippe meget højt og vedvarende, hvilket havde til Følge, at baade Hannen og Hunnen nærmede sig Reden. Efterhaanden kom Hunnen helt hen til Reden og krøb uden Frygt op paa denne, fulgt af 3 Unger. Som jeg tidligere har bemærket, gik det ogsaa denne Gang let for Ungerne at entre den høje Rede, idet de hjalp til med »Tommelfingrene«.

Hunnen laa paa Reden og skrukkede og var stadig paa Udkik efter Kryb paa Straaene i Nærheden. Flere Gange rejste hun sig op, greb et Rør med sit Næb og bøjede det ned, saa hun kunde naa at gribe det Bytte, som hun havde faaet Øje paa, hvorpaa en af Ungerne blev madet. — Hvad de 3 Unger, som ikke var paa Reden, foretog sig, kunde jeg ikke se; men jeg hørte dem pippe i Nærheden, saa jeg gik ud fra, at Hannen havde overtaget Omsorgen for dem.

Da jeg blev afhentet Kl. 17, forlod Hunnen selvfølgelig Reden fulgt af de 3 Unger, og jeg kunde da se, at det spraaede Æg havde et tydeligt Hul paa Siden, men dog vilde der sikkert hengaa adskillige Timer, førend Ungen kom frem.

²⁰/₅. Ved 15-Tiden tilsaa jeg Reden. Da jeg kom, laa en af de gamle — hvilken naaede jeg ikke at se — paa Reden over alle Ungerne, idet de sidste 2 Æg nu ogsaa var klækkede. Den gamle Fugl blev saa overrasket, da jeg dukkede frem, at den lettede direkte fra Reden og fløj helt op paa Marken, hvor den lod sig dumpe ned i den høje Rug, som voksede omkring Graven. Ungerne smuttede alle af Reden og laa pippende og flød omkring i Nærheden.

Dette Rørhøepar havde altsaa i Løbet af 2 Døgn — fra Kl. 13 den 18. til Kl. 15 den 20. — faaet de sidste 4 Unger frem.

Den nye Rede, som Hannen havde bygget paa den 19., havde nu en tydelig Redeskaal, som dog ikke var udført med blødere Materiale. Kun grønne Rørstængler var anvendt.

²³/₅. Tilsaa Graven om Eftermiddagen. Da jeg kom, var der hverken nogen gammel eller Unger paa Reden, og i den korte Tid jeg opholdt mig paa Stedet, saa eller hørte jeg intet til Familien. — Foruden den Rede (0₂), som jeg saa Hannen bygge paa den 19., var der nu bygget et nyt og mindre Redetilløb (0₃) i Gravens nordlige Ende.

²⁷/₅. Opholdt mig fra Kl. 14 til Kl. 16³⁰ i mit Skjul. Det varede ret længe, inden jeg hørte noget til Rørhøensene. Om-sider fik jeg Hunnen at se. Hun svømmede omkring mellem Rørene ved Gravens modsatte Side, og med hende fulgte 2-3 Unger.

Efterhaanden, som Tiden gik, naaede hun fra Gravens nordlige til dens sydlige Ende, idet hun næsten stadig holdt sig skjult inde mellem Rørene; men af og til gjorde hun dog Afstikkere ud paa det aabne Vand, hvor hun havde travlt med at søge Føde, dels til sig selv, dels til Ungerne. Dog gik langt det meste i hendes eget Gab, da Ungerne nu var i Stand til at finde en væsentlig Del af deres Føde selv. Hunnen var næsten tavs hele Tiden, og kun enkelte Gange hørte jeg hende skrukke.

Naar en af Ungerne, som næsten stadig pippede med deres hæse Pip, skulde have Føde, svømmede Hunnen med hurtige Tag hen mod den paagældende, som straks var klar over Situationen og derfor lagde sig i Ædestilling, hvilket vil sige, at den trak Hovedet ned mellem Skuldrene og lagde det paa

Sned. Naar Hunnen saa naaede hen til den, mødtes de Næbspids mod Næbspids, og Ungen tog det Fødeemne, som Hunnen bragte. Som Regel var Fødeemnerne saa smaa, at jeg ikke kunde se dem i Hunnens Næb. En Gang saa jeg dog, at en Unge bemægtigede sig et stort Fødeemne, som Hunnen kom med; men det var aabenbart ikke Hunnens Mening, at Ungen skulde have det hele paa een Gang, hvorfor hun flere Gange forsøgte at faa Tag i det igen, men hver Gang smuttede Ungen fra hende. Til Slut blev den gamle øjensynlig vred og gav Ungen et Næbhug i Hovedet, saa den forsvandt helt under Vandet, og da den atter kom til Syne fór den afsted ind mod Bredden, skrigende af alle Kræfter. — Senere saa jeg endnu en Gang Hunnen revse en Unge paa samme Maade og af samme Grund. Formodentlig er hun bange for, at Ungerne skal kløges i de for store Bidder.

Efter nogen Tids Forløb kom ogsaa Hannen frem paa klart Vand, og med ham fulgte ligeledes 2-3 Unger. Paa een Gang saa jeg ikke mere end 5 Unger, fordelt mellem de to Forældre; men om de øvrige 3 Unger var gaaet til Grunde eller blot holdt sig skjult, kunde jeg ikke afgøre.

Den meste Tid opholdt Han og Hun sig i hver sin Ende af Graven med deres Ungeflok og interesserede sig tilsyneladende ikke for hinandens Gøren og Lader. Kun een Gang saa jeg Hannen komme svømmende ud fra Rørene og stile meget maalbevidst over mod Hunnen, som, da hun saa ham komme, ogsaa gav sig til at svømme med hurtige Tag ind mod Bredden. Da Hannen saa dette, satte han Farten yderligere op, saa at Parret omtrent samtidig naaede Bredden lidt til venstre for mit Skjul. Desværre kunde jeg paa Grund af Tagrørene ikke se, hvad der foregik, da de naaede Land, men da jeg hørte et enkelt Vingebask, nærer jeg ikke Tvivl om, at der fandt Parrings Sted. Efter et Øjeblik's Forløb kom Hannen atter til Syne og svømmede tilbage til sin Ungeflok.

Da jeg havde siddet en Times Tid i Skjulet, blev jeg pludselig opmærksom paa Hannen, som mellem Rørene paa Gravens modsatte Side var krøbet op paa en Rede (0₄), hvis Eksistens jeg ikke kendte. Der fandtes ingen Rede paa det Sted, da jeg sidst var ved Graven den 23.

Hannen havde umaadelig travlt paa den nye Rede. Han

ordnede med Næbbet om paa Redematerialet, brækkede af de omkringvoksende Tagrør Blade, som han anbragte i Reden og »ballede« af alle Kræfter med Front snart den ene Vej, snart den anden, saa hele Reden rystede. Efter ca. 10 Minutters Forløb gik han atter i Vandet og genoptog sin Dont med Ungerne; men senere var han igen en kort Tid oppe paa Reden og arbejdede ivrigt paa dens Indrettelse. Endnu en tredie Gang saa jeg en Fugl paa Reden et kort Øjeblik; men om det denne Gang var Hannen eller Hunnen, kunde jeg ikke afgøre med Bestemthed.

Naar Hannen var oppe paa den nye Rede, laa Ungerne paa Vandet neden for uden at gøre Mine til at krybe op til ham.

Da jeg gik, undersøgte jeg selvfølgelig den nye Rede, og det viste sig da til min store Overraskelse, at den indeholdt 2 Æg! Rørhønsene tager sandelig Tiden i Agt! Bygningen af denne Rede maa efter foranstaaende være paabegyndt efter mit Besøg ved Graven den 23., og det første af de to Æg maa være lagt den 26., eller med andre Ord 6 Døgn efter, at den sidste Unge af første Kuld var kommet frem.

Min hidtidige Antagelse, at Rørhønsene begynder at ruge saa snart, det første Æg er lagt, fik ved denne Dags Iagttagelser sit Grundskud, idet jeg med Bestemthed tør hævde, at der ikke blev ruget paa Æggene i de $2\frac{1}{2}$ Time, jeg opholdt mig i mit Skjul. Derimod fremgaar det, at der bygges videre paa Reden efter, at Æglægningen er begyndt. Reden var udforet med en Del friske, grønne Tagrørblade.

^{28/5}. Tilsaa Reden Kl. 16. Listede mig dækket af den høje Rug hen til Gravens Kant og konstaterede, at der ikke var nogen Fugl paa Reden, som nu indeholdt 3 Æg.

Æglægningens videre Forløb var følgende:

^{29/5} ,	Kl. 14 ³⁰	indeholdt	Reden	4	Æg.
^{30/5} ,	- 10	—	—	5	-
^{31/5} ,	- 7	—	—	6	-
^{1/6} ,	- 16	—	—	6	-
^{2/6} ,	- 10	—	—	7	-
^{3/6} ,	- 11	var	Reden	plyndret.	

Der blev ikke konstateret Rugning i Æglægningstiden, hvorimod der stadig blev bygget paa Reden. Hvem der plyn-

drede Reden, er ikke godt at sige; men jeg mistænkte de talrige Hættemaager, som stadig kom til Graven for at bade og drikke.

⁷/₆. Tilsaa om Eftermiddagen Graven. Saa intet til Rørhønsene; men opdagede, at der paa hver Side af den oprindelige Ynglerede (0₁) var bygget nye Redetilløb (0₅ og 0₆), hvoraf intet Spor fandtes den 3. Juni.

⁸/₆. Sad i mit Skjul fra Kl. 14 til Kl. 16. Vejret blæsende med hyppige Regnbyger. Rørhønsene saa jeg ikke meget til. Begge de gamle Fugle kom efter en rum Tids Forløb svømmende forbi Skjulet fulgt af en enkelt Unge. Hannen var ved denne Lejlighed et kort Øjeblik oppe paa den nye Rede (0₆), som var bygget Nord for den oprindelige Ynglerede. Jeg hørte ham her klaske med Fødderne et Par Gange, hvorpaa han atter gik i Vandet og svømmede til Gravens Sydende, hvor baade han og Hunnen opholdt sig meget, idet de aabenbart søgte Ly under de der voksende Pilebuske, naar de kraftige Regnbyger faldt. — Af Ungerne saa jeg kun to. De var endnu dunede paa Kroppen; men Vingefjerene var brudt frem. Deres Alder: ca. 3 Uger.

¹²/₆. I den nybyggede Rede (0₆) Nord for den oprindelige Ynglerede var der nu 4 Æg. Reden overdækket, idet de omkringvoksende Tagrørs Blade var trukket sammen, saa de dannede et Tag over Æggene. Det første Æg i denne Rede maa senest være lagt den 9. Juni, altsaa 6 Døgn efter, at sidste Æg blev lagt i det plyndrede Kuld. Den videre Æglægning forløb paa følgende Maade:

¹³ / ₆ ,	Kl. 10	var	der	5	Æg,	men	ingen	Fugl	paa	Reden.
¹⁴ / ₆ ,	- 14	-	-	6	-	-	—	—	-	—
¹⁵ / ₆ ,	- 19	-	-	7	-	-	—	—	-	—
¹⁶ / ₆ ,	- 14	-	-	8	-	-	—	—	-	—
¹⁷ / ₆ ,	- 14	-	-	9	-	-	—	—	-	—
¹⁸ / ₆ ,	- 12	-	-	9	-	og	en	af	de	gamle Fugle rugede fast.

Antagelig er Rugningen blevet paabegyndt en Gang i Løbet af den 17. Juni.

²²/₆. Sad fra Kl. 13³⁰ til Kl. 16³⁰ i mit Skjul, som Dagen før var blevet flyttet hen til den nuværende Rede. Ved den Lejlighed havde jeg fjernet en Del af Redetaget; men nu var

der atter bygget en Skærm op, som det blev nødvendigt at fjerne for Fotograferingens Skyld. Ingen af Fuglene vilde imidlertid gaa paa Reden. Saavel Hannen (2 Gange), som Hunnen (1 Gang) gjorde Tilløb til at entre Reden, ja, Hunnen var endog helt oppe; men hver Gang blev de aabenbart forskrækkede for Fotografiapparatets Linse og forsvandt straks igen.

Hannen svømmede meget omkring og udstødte af og til sit høje: pjoorrl. To Gange saa jeg ham krybe op paa en Samling Straa, som han aabenbart havde bøjet ned med det Formaal for Øje at benytte den som Toiletteplads, og her stod han og pudsede sig. Hunnen var en Gang oppe paa den oprindelige Ynglerede (0₁) og havde her travlt med at gøre Toilette. — Af første Kulds Unger saa jeg kun to, og jeg fik det Indtryk, at disse var de eneste, som var tilbage af Kuldet. Ungerne var nu fuldfjerede og omtrent saa store, som de gamle. De var næsten tavse hele Tiden; men enkelte Gange hørte jeg dog deres hæse Stemme.

^{30/6}. Sad i Skjulet fra Kl. 13³⁰ til Kl. 16³⁰. Siden sidst havde Rørhønsene bøjet en Del Rørblade hen over Reden, og nogle af disse maatte jeg fjerne for Fotograferingens Skyld.

Det varede nogen Tid, inden jeg saa noget til Fuglene. Først kom Hannen svømmende forbi Reden — ganske nær — og lidt efter kom Hunnen, som gik op paa Reden efter at have ligget lidt neden for denne og spejdet. Hun nærrede nu ikke længere nogen Frygt og blev liggende paa Reden i al den Tid, jeg sad i Skjulet. — Hun led meget af Varme og laa stadig og gispede med aabent Næb. Længe varede det ikke, førend hun forsøgte at raade Bod paa den Forstyrrelse, jeg havde forvoldt ved at ødelægge hendes Skyggetag. Hun rejste sig flere Gange op for at faa fat i de grønne Blade paa omkringstaaende Tagrør, og disse halede hun saa ned over sig, saa at hun efterhaanden kom til at ligge nogenlunde i Skygge; men trods dette generede Varmen hende dog stadig, hvilket havde til Følge, at hun ofte rejste sig halvt op, saa hun kom til at sidde paa Hug, aabenbart for at der kunde komme en Smule Luft ind under hende. — Æggene var hun meget flittig til at vende, hvilket gjordes ved, at hun stak sit Næb ned langs Redeskaalens Side og ind under de Æg, som laa yderst, og

ved Nik med Hovedet varpede hun disse oven paa Ægdyngen. Naar hun saa lagde sig ned, kom nye Æg til at ligge yderst.

Een Gang strakte hun sig saa langt ud over Redekanten, at hun kunde naa Vandfladen med sit Næb og saaledes faa læsket sin Tørst. — Ofte tog hun sig et lille Blund og laa korte Øjeblikke med lukkede Øjne samtidig med, at hun »tabte« Hovedet; men største Delen af Tiden var hun aarvaagen og opmærksom. Medens hun laa paa Reden, var hun fuldstændig tavs; men da min Medhjælper kom for at hente mig, og hun af den Grund forlod Reden, svømmede hun bort, idet hun udstødte sit Ungeskruk: gvulp, gvulp.

Hannen og de voksne Unger saa jeg intet til. Nogle Gange hørte jeg, at de plaskede, ligesom jeg hørte »Poteklask« af Hannen, som aabenbart var krøbet op paa en af Rederne. Den oprindelige Rede (0₁) var nu fuldstændig fladtrampet og vaad, saa den blev øjensynlig benyttet meget til Hvile- og Toiletteplads.

³/₇. Tilsaa Reden Kl. 17. Til min Overraskelse var der kommet 4 Unger frem. De var smuttet af Reden samtidig med Rugefuglen og laa og flød paa Vandet i Redens Nærhed. Da en af de gamle med høj Røst kaldte: schnærp, schnærp, flere Gange, lystrede Ungerne denne Kommando og svømmede ind mellem Rørene i Retning af den kaldende Fugl.

Naar jeg gaar ud fra min Erfaring med dette Pars første Kuld, hvor 4 Unger — de sidste — kom frem i Løbet af 2 Døgn, nemlig fra den ¹⁸/₅ Kl. 13 til den ²⁰/₅ Kl. 15, maa Klækningen af disse 4 Unger antagelig være begyndt den 1. Juli, hvilket med andre Ord vil sige, at Rugetiden fra det sidste Æg er lagt — den 17. Juni om Morgenen — til den første Unge er kommet frem — den 1. eller 2. Juni — er 14 à 15 Døgn.

⁴/₇. Sad fra Kl. 14 til Kl. 17 i Skjulet. Vejret regnfuldt, køligt og stærkt blæsende. Da jeg kom, var den af de gamle, som rugede, smuttet af Reden, og ligeledes var de 4 Unger fra den foregaaende Dag borte; men om de var gaaet i Vandet sammen med Rugefuglen, er tvivlsomt, da jeg ikke saa nogen af dem paa Vandet i Nærheden. I Reden laa derimod en 5te Unge, som, da den var tør, sandsynligvis er kommet til Verden i de tidlige Formiddagstimer. Den ene Halvdelen af Skallen,

som havde omsluttet den, laa i Reden, og det 6te Æg viste sig at være stærkt spraaet.

Lidt efter at jeg var blevet installeret, kom Hannen svømmende og teede sig ret ængstelig. Han tog flere Gange Tilløb, inden han vovede sig op paa Reden Kl. 14⁴⁵. I Begyndelsen var han meget nervøs og laa stadig og spejdede til alle Sider. Een Gang krøb Unge Nr. 5 — den eneste, som jo var i Reden — op mellem Hannens Krop og Vinge, saa den kom til at sidde paa hans Ryg, og her blev den madet, hvorpaa den atter gjorde sig usynlig. Kl. 14⁵⁵ udstødte Hannen et højt: pjørri, medens han laa paa Reden, og straks begyndte Ungerne uden for Reden at pippe, hvorpaa Hannen med nogle lavmælede: øck, øck, øck, forlod Reden og svømmede hen mod det Sted, hvorfra de 4 Ungers Pip lød. Kl. 15 kom Hunnen, fulgt af 1 Unge, og begge krøb op paa Reden, hvor Hunnen lagde sig til at ruge. Til en Begyndelse havde hun travlt med at ordne ved Redematerialet og med at trække ned i de omkringstaaende Tagrørs Blade, som hun flettede ind i Redekurven, hvorved Skyggetaget blev forstærket.

Kl. 15³⁰ skreg Hannen een Gang pjørri, og lidt efter gav han sig til at udstøde nogle sagte øck, øck, øck, som blev besvaret af Ungernes Pip. Hunnen saa interesseret i Retning af Familien og skreg en enkelt Gang: pjørri, ligesom hun skrulkede et Par Gange. Kl. 15⁵⁰ aad hun den Skalhalvdæl, som laa i Reden, da jeg kom. Hun stak Hovedet ind under sig og kom frem med Skalstykker, som hun slugte. Denne Skal blev ikke fortæret paa een Gang, som jeg tidligere havde set det ske, men i 2-3 Mundfulde. — Kl. 16 forlod Hunnen uden ydre Foranledning Reden, fulgt af den ældste af de 2 Unger, som laa under hende. Kl. 16⁰⁴ kom Hannen ledsaget af »sine« 3 Unger hen til Reden, som han svømmede uroligt forbi et Par Gange under sagte øck, øck; men op paa Reden turde han ikke gaa og forsvandt lidt efter i den Retning, hvorfra han var kommet. Kl. 16⁰⁸ kom saa Hunnen alene til Reden og strakte under stadig Skrukken Halsen ind over Redekanten for at give den spæde Unge i Reden den Føde, som hun havde med i Næbet. Derpaa entrede hun Reden og lagde sig til at ruge. — Kl. 16¹¹ saa jeg en af Ungerne fra første Kuld svømme omkring i Gravens nordlige Ende langt fra Reden og Hannens

Opholdssted. Den var optaget af at æde og skænkede hverken Forældre eller Søkende nogen Opmærksomhed. — Kl. 16²⁵ skreg Hunnen pjyrrl, medens hun laa paa Reden, og Kl. 16³⁵ skreg hun: knir, knir, knir, knirp, i hurtigt Tempo, medens Hannen svarede hende med sagte: øck, øck.

I hele den Tid, jeg sad i Skjulet, hørte jeg de Unger, som havde forladt Reden, pippe paa et og samme Sted, og fra samme Plads lød ogsaa de forskellige Stemmeytringer af den af de gamle Fugle, som ikke rugede, og derfor kom jeg efterhaanden paa den Tanke, at den rugeledige Fugl varmede de førstfødte Unger af sidste Kuld paa den Rede (0₅), som var blevet bygget samtidig med den nuværende Ynglerede; for at blive sikker i min Sag krøb jeg, da jeg skulde gaa Kl. 17, forsigtigt ud af Skjulet og mavede mig hen langs Gravens Kant, saa jeg kunde se ned i den paagældende Rede (0₅), hvorved jeg virkelig fik konstateret, at de 4 førstfødte Unger af sidste Kuld sad oppe paa Reden. At Hannen ogsaa havde været der og ruget Ungerne, afsløredes ved det Plask, som lød, da han hoppede i Vandet. Han laa lige i Nærheden og skreg sit Angst- eller Vredeskrig: schnærp, schnærp, som udstødes med en underlig indeklemt, men dog høj og vred Stemme.

Hvortil de mange Reder, som Hannen havde bygget, skulde anvendes, fik jeg saaledes Forklaring paa. De er øjensynlig bygget for, at Ungerne dér kan søge Hvile og blive varmet af den af de gamle Fugle, som i Øjeblikket er fritaget for Rugningen af de sidste Æg i den egentlige Ynglerede.

Da jeg gik, var det 6te Æg saa stærkt spraaet, at Skallen var revnet paa Midten, og Ungen vilde sandsynligvis komme frem i Løbet af Dagen. Min Teori om, at Rørhønsene faar to Unger frem i Døgnet, holdt altsaa ogsaa Stik denne Gang.

⁶/₇. Tilsaa for sidste Gang Reden. Det viste sig, at de 3 sidste Æg var ubefrugtede, og at Rugningen paa dem var opgivet.

Foranstaaende Iagttagelser kan i korte Træk resumeres som følger:

1. Yngleforberedelserne paabegyndes kort efter, at Rør-

- hønsene har indfundet sig paa Ynglepladsen om For-aaret.
2. Parringen foregaar paa Land. Hunnen indtager før og under denne en karakteristisk Stilling. Parringen for næste Kuld kan foregaa, inden første Kuld er udruget.
 3. Redebygningen udføres væsentlig af Hannen; men Hunnen kan dog ogsaa deltage i dette Arbejde. Der bygges videre paa Reden baade i Æglægnings- og Rugetiden. Foruden de egentlige Ynglereder bygger Hannen flere »Hvilereeder«, paa hvilke de førstfødte Unger af et Kuld plejes af den ene af de gamle, medens den anden ruger de resterende Æg paa den egentlige Ynglerede.
 4. Æggene lægges som Regel med et Døgn's Mellemrum; men undertiden kan der mellem to Æg's Lægning indskydes et Hviledøgn. — Ødelægges et færdiglagt Kuld behøves kun en Pause paa 6 Døgn, inden det første Æg lægges i Erstatningskullet. — Fra den sidste Unge i et Kuld er født, til det første Æg lægges i det næste Kuld, behøver der heller ikke at hengaa mere end 6 Døgn.
 5. Rugningen paabegyndes først, naar Kullet er færdiglagt. Baade Han og Hun deltager i Rugningen; men det synes, som om Hunnen ruger mest.
 6. Klækningen synes at foregaa paa den Maade, at der konstant fødes 2 Unger i Døgnet. Saaledes vil der f. Eks. hengaa 4 Døgn, førend alle Unger er kommet frem i et Kuld paa 8 Æg. Rugetiden fra sidste Æg er lagt til den første Unge kommer frem er ca. 14 Døgn.
 7. Hunnen æder de tomme Æggeskaller efterhaanden, som Ungerne fødes. Saa snart en Unge er blevet tør, kan den forlade Reden og svømme omkring. Naar den atter vil op paa Reden, tager den i udstrakt Grad Vingetomlerne til Hjælp under Klatringen op ad Redens stejle Ydervæg.
 8. Baade Hannen og Hunnen mader de spæde Unger paa Reden. Naar alle Ungerne i et Kuld er udrugede, synes det, som om Han og Hun deler Ungeflokken imellem sig og overtager Omsorgen for hver sin Flok.
 9. At Ungerne fra et tidligere Kuld skulde deltage i Opfødingen af Ungerne i et følgende Kuld, har jeg aldrig bemærket.

10. Rørhønsene har mange forskellige Stemmeytringer, og der er en tydelig Forskel paa Hannens og Hunnens Stemmeklang. Hannens Stemme er altid grovere og dybere, end Hunnens.

Beskyttelse af Terneyngel paa Rugepladserne mod Overfald af Maager.

Referat af O. HELMS.

I »Ornithologische Monatsberichte« No. 6, Aarg. 45 meddeler HORST WACHS om en saadan Beskyttelse, som han med Held har praktiseret paa Fuglereservatet Langenwerder ved Nordsoen. — Sagen har Interesse ogsaa for os i Danmark; de, der har læst de senere Aarsberetninger fra Jordsand, vil vide, hvor sørgeligt det er gaaet med Terneungerne her, efter at Jordsand er blevet beboet af en Koloni af Sølvmaager: Alle Terneungerne og saagodtsom alle Unger af de andre mindre Fugle faldt som Ofre for Sølvmaagernes Angreb.

Den Fremgangsmaade, som HORST WACHS med Held har prøvet, er følgende: Da Ternerne i Almindelighed yngler ret tæt sammen paa bestemte Pladser (hvad vi kender fra Jordsand) indhegnes Ynglepladsen med Traadvæv 50—75 cm højt, spændt mellem Pæle. Disse rager et Stykke op over Traadvævet og forbindes foroven med en tynd galvaniseret Traad; lignende Traade trækkes paa Kryds og Tværs over det indhegnede Parti, saa at der dannes Afsnit paa 2—3 m Bredde, højst 6 m Længde. Ternerne hindres ikke heraf, men søger stadig lodret ned til deres Reder. Maagerne, der er hindrede i at sætte sig paa Pælene ved at et Søm er slaaet ned øverst i hver Pæl, skal have en vis Plads til at lande fra Flugten og flyve op igen og kommer ikke i den indhegnede Ternekoloni; de røvede ofte tilfods eller i lav Bueflugt, hvad nu er forhindret. — Maskevidden i Traadvævet maa ikke være saa stort, at Terneungerne kan krybe igennem Maskerne, thi saa gaar det galt.

HORST WACHS har tidligere haft lignende sørgelige Erfaringer, som man har gjort paa Jordsand, men er særdeles tilfreds med de Resultater, han har opnaaet og søger at udvide sine Erfaringer ogsaa gennem Udveksling med andres. Det Forsøg han gjorde i Foraaret 37 gjaldt de to almindelige Ternearter, men han er klar over, at det med Held vil kunne anvendes paa de saa stærkt truede Dværgterne- og Splitterne-Kolonier.